

LOCAL ADMINISTRATIONS AND SPORT

ABSTRACT

Sport comprises all actions that aims to satisfy human instincts such as winning and success and made according to certain rules. It is well known fact that sport is a way of healthy life and education for individuals and societies. Local administrations are institutions that can play a significant role in improving amateur sports. They can encourage amateur sports in schools and building facilities to promote sports. Local administrations in Turkey does not have a system to meet sport needs of local residents. They only focus on performance sports, like football, in order to exploit it for political reasons. Local administrations should plan projects like "lifelong sport", "sports for everyone" that would enable all parties in neighborhood.

Key words: Local administrations, Central Government, Sport, Turkey, Sport management, spread of sport activities.

GİRİŞ

Beden eğitimi ve spor, tarih boyunca insanın insanla, tabiat varlıklarıyla ve kendisiyle mücadeleleri sonucunda belirginleşmeye başlayan bir olgu olarak ortaya çıkmıştır. Spor, mücadele fikrinin uygulamaya geçmesi sonucu, fiziksel bir aktivite niteliğinde başlangıçta dinsel bir kurumun yansıması olarak doğmuş, takiben toplumsal yapının ve değerlerin belirlemeleriyle spor kültürü ve en nihayetinde de kültürel yapının şekillendirdiği bir spor anlayışı oluşmuştur¹.

Beden eğitimi, düzenli ve sistemli olarak gerçekleştirilen fiziksel aktiviteler olarak tanımlanabilmektedir. Ancak sporun rekabet ve yarışma özelliği bulunmaktadır. Bu durum beraberinde insan

YEREL YÖNETİMLER VE SPOR

Dr. Eyüp ZENGİN*
Dr. Cemal ÖZTAŞ**

ÖZET

Spor, yenme ve başarma gibi insan içgüdüsünün tatminini amaç edinen, belirli kurallar içerisinde yapılan, rekabete dayalı, sosyalleştirici, fiziki, zihni ve ruhi hareketler bütünüdür. Sporun bireysel ve toplumsal yararı temel alındığında hem birey hem de toplumlar için sağlıklı bir yaşam biçimi ve eğitim aracı olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Yerel enerjiyi ve motivasyonu harekete geçirebilecek olan yerel yönetimler amatör sporun okullara girmesini sağlayabilir, sporun yaygın kabul görmesini teşvik edebilir, tesis inşaatı ve yönetimde çok daha başarılı olabilir. Türkiye'de yerel yönetimlerin yapılanması içerisinde yöre halkının spor istek ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir sistem bulunmamaktadır. Yerel yönetimler kendi politik kaygıları doğrultusunda, performans sporuna hizmet edecek şekilde yapılanmakta ve yatırım yapmaktadırlar. Yerel yönetimler, "herkes için spor", "yaşam boyu spor" ilkelerine bağlı olarak, yöredeki herkesin katılımını sağlayacak organizasyonlar planlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Merkezi Yönetim, Spor, Türkiye, Spor yönetimi, Sporun yaygınlaşması,

*Başbakanlık Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Uzman, ezengin@yahoo.com

** TBMM Genel Sekreter Yardımcısı, coztas@hotmail.com

¹ Hasan Basri Öngel, "Türk Kültür Tarihinde Spor," Kültür Bakanlığı Yayınları/2564, Ankara-2001, s. 1

performansının arttırılmasını gerektirir. Bu genel tanımlamadan da anlaşılacağı üzere beden eğitiminin varlığı insanlık tarihi kadar eskilere dayanmaktadır.²

Türkiye’de, diğer pek çok alanda olduğu gibi spor hizmetleri de merkeziyetçi yönetim anlayışıyla yürütülmektedir. Bu durum Türkiye’de sporun gelişmesini ve faydalarından halkın yeterince yararlanmasını engellemektedir. Spor hizmetlerinin belediyeler eliyle halka ulaşması halinde, coğrafi, kültürel ve sosyo-ekonomik farklılıklara ve halktan gelecek demokratik yansımaya göre, hizmetlerin çeşitlendirilerek sporun faydalarının çok daha belirgin yaşanmasına imkan sağlayacaktır. Halkın yönetime katılmadığı, hatta soğuk durduğu, yöneticilerin halka yönelik en çok dile getirdiği eleştirilerdendir. Bununla beraber, halkın spora duyduğu ilgi aşikardır. Spor yoluyla yönetime yaklaşması, katılması sağlanarak halka, demokrasiyi öğrenme ve yaşama fırsatı sunulacaktır.³

Spor, yirminci yüzyılın ilk yarısında geniş halk kitlelerinde yayılarak alkolizm ve verem gibi toplumsal afetlerle mücadeleye katkıda bulunmaktadır. Spor aynı derneklerde, aynı stadyumlarda, aynı spor salonlarında ve ortak çabalarda, meslek, yaşayış, din ve inanç bakımından çok farklı kimseleri bir araya getirmektedir. Yalnız aynı ülkenin gençleri için değil, çeşitli milletlerden sporcular için de birbirini tanıma ve değerlendirme aracı durumundadır. Çünkü P.de Coubert’in 1896 yılında olimpiyat oyunlarını yeniden canlandırmasından itibaren, uluslararası spor karşılaşmalarında büyük bir artış meydana gelmiştir. Bütün ülkelerin insanları ortak kurallar uygulamak, statta tek bir disipline uymak için anlaşmışlar, karşılıklı teknik ve stillerini incelemişler ve en iyilerini benimsemişlerdir. Aynı çaba harcama

² Hakan Sunay, “Türkiye’de Sporun Yaygınlaşması,” Milli Eğitim Dergisi, Temmuz, Ağustos, Eylül, 2000, Sayı 147, <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm>

³ Gazanfer Doğu, Ümit Kesim, Ömer Sivrikaya, “Belediyelerin Sporla İlgili İşlevleri: Düzce Belediyesi Örneği,” Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 11, Sayı 2 Nisan 2002, s. 89-106

kültüne bağlı insanları bir araya getiren spor, temel bir anlaşma aracı olarak kalacaktır.⁴

Dünyada gelişmiş toplumlarca uygulanan en önemli eğitim araçlarından biri olan beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin amacı; insanların fiziki, sosyal, psikolojik, kültürel ve zihni gelişmelerine katkıda bulunarak toplumun sağlıklı nesiller kazanmasını sağlamak, ayrıca sporun uluslararası bir özellik kazanması nedeniyle de dünyada başarılı ve şampiyon sporcuları ile toplumun geniş bir alanda temsiline olanak tanımaktır. Spor bireye yaptığı olumlu katkılarının yanında, ayrıca uluslararası alanda bir toplumun kültürünün tanıtılabileceği çok yaygın bir propaganda ve reklam aracıdır.⁵ Nitelikleri itibarıyla spor, sadece boş zaman faaliyeti değildir. Spor’u eğitim, fizyoloji, psikoloji, sosyoloji, sağlık, gençlik, çalışma hayatı, sosyal güvenlik gibi sahalardan veya konulardan ayrı düşünememek mümkün değildir.⁶

1935 yılında Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakının Kongresinden bir temsilciler heyeti Büyük Atatürk’ü ziyaret etmişler. Bu ziyarette Atatürk’ün yapmış olduğu uzun konuşma, bugünkü yöneticiler tarafından okunmaya değer bir önem taşımaktadır. Büyük Atatürk gelen heyete, evvela sporun millet hayatında, eğitimde, milli savunmada ve milletin toplum hayatı için önemini belirttikten sonra “Siz herhangi bir himaye istemeyin, sporu millete sevdin” talimatını vermiştir. Sporun millete sevdin ve himaye beklemeyin talimatı hakikaten altın harflerle yazılacak önemli bir görüştür.⁷

Başarılı sporculara devlet ileri gelenlerince ödül verilmesi şeklindeki davranışlara tarihte rastlanmaktadır. Ancak, dernek veya dernek benzeri kuruluşlara yardım ve yardımın ilkeleri tarihe ilişkin

⁴ Meydan Larousse, “Büyük Lügat ve Ansiklopedi” 18. Cilt, s. 269

⁵ DPT, “Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları,” Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara-2000, s. V

⁶ Mustafa Erkal, Özbay Güven, Dursun Ayan, “Sosyolojik Açından Spor,” Der Yayınları, Genişletilmiş 3. Basım, İstanbul-1998, s. 189

⁷ Hasan Rüzgar, “Sporda Devletin Önemi,” İller ve Belediyeler Dergisi, Ağustos 1996, Sayı 610, s. 439

araştırmalar derinleştikçe kolayca kanıtlanabilecektir.⁸ Osmanlı Spor tarihi üzerinde yapılan bir araştırmada⁹ okçuluk, atıcılık, güreş gibi bazı geleneksel sporlarda daha becerili ve bilgili askerler yetiştirilmesi amacıyla, bu alanlarda eğitim veren yerlere devletçe destek sağlandığına yer verilir. Hatta bazı önemli yarışmaların sonuçlarının tayininin Şer-i Mahkemelerde çözüldüğüne ilişkin mahkeme kararları örnek gösterilmektedir.

SPOR YÖNETİMİ

Türk sporunun yönetim bazında en etkili kurumu kuşkusuz Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM)'dür.¹⁰ Profesyonel futbol dışındaki tüm spor branşlarının faaliyetlerinde hem maddi, hem de idari anlamda söz sahibi olan GSGM, en büyük sıkıntıyı büyük organizasyonlarda yaşamaktadır. Özellikle Avrupa ve Dünya şampiyonalarında gözlenen temel sorun, kurumun içerisinde örgütlü bir organizasyon biriminin bulunmamasının yanı sıra, insan kalitesindeki kapasite sıkıntısı yüzünden, iletişimde yaşanmakta olduğu gözlenmektedir.¹¹

Devlet, her Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirmek amacıyla sportif hizmet ve faaliyetleri yürütmek, geliştirmek ve yurt sathına yaygınlaştırmak görevini merkezi idareye bağlı GSGM vasıtasıyla üstlenmektedir..¹² Devletin bu sorumluluğu bizzat üstlenmiş

⁸ Atilla İnan, "Spor Kulüplerine Yerel Yönetimlerce Yardım Yapılması," Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, Mart 1994, s.51

⁹ Atıf Kahraman, "Osmanlı Devletinde Spor," Kültür Bakanlığı Yayınları: 1697, Başvuru Kitapları: 27, Ankara, 1995'den aktaran, Atilla İnan, "Spor Kulüplerine Yerel Yönetimlerce Yardım Yapılması," Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, Mart 1994, s.51

¹⁰ GSGM hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Mehmet Cankalp, "Sporda Yönetim ve Organizasyon," Nobel Yayın Dağıtım, Ankara-2002, s. 25-34

¹¹ Yusuf Yalkın, "Sporun Gelişmesinde Önemli Bir Unsur Olarak Yerel Yönetimler," İller ve Belediyeler Dergisi, Haziran 2001, Sayı 667, s. 304

¹² Mehmet Cankalp, "Sporda Yönetim ve Organizasyon," Nobel Yayın-Dağıtım, Ankara-2002, s. 3-14

olması, sporun bir devlet politikası olarak ele alındığını göstermektedir. Ancak devlet, sporu bir kamu görevi ve devlet tarafından yerine getirilmesi gerekli bir hizmet olarak görmesi yanında, bu hizmetin devamının sağlanmasında gerekli mali kaynağı hazine yardımları dışında temin etmektedir.¹³

Türkiye'de spor, merkezîyetçi bir anlayışla devlet eli ile sevk ve idare edilmektedir. Oysa Fransa, Yunanistan, İngiltere, Danimarka ve Hollanda gibi bazı Avrupa ülkelerinde sporun sevk ve idaresi federatif örgütler ve gönüllü kuruluşlarca yapılmaktadır. Bu durumda devlet, sporun finansmanını sağlamak durumunda kalmaktadır. Ancak, devlet bütçesinden Türk spor kuruluşu GSGM'ye aktarılan kaynakların yeterli olmadığı ve GSGM'nin makro planlama ve hedefleri gerçekleştiremediği gibi verilen sportif hizmet ve faaliyetlerin de yeterli düzeyde yerine getirilmediği bilinmektedir.¹⁴

Yürürlükte bulunan 3289 sayılı kanun,¹⁵ belediyeler ve il özel idarelerinin bir yıl önceki gelir toplamalarının % 1'ini gençlik ve spor il müdürlükleri bütçelerine aktarmaları ve elde edilen gelirin yine o bölgenin spor saha ve tesislerinin yapımı ile spor faaliyetlerinin devamı için kullanılmasını öngörse de öncelikle, kanunun öngördüğü bu paylar oldukça düşük oranlar olmakla birlikte, uygulamada belediyeler bu payları öz gelirleri üzerinden ödeme yoluna gitmişler, çoğu zaman da bu paylar ancak mahkemeler kanalı ile alınabilmiştir. İl özel idarelerinin 2000 yılında spora sağladıkları kaynak miktarının, GSGM'nin yatırım bütçesinin tahminen 4 katı kadar olması ve belediyelerin profesyonel futbol kulüplerine yasal olmayan çeşitli

¹³ Mehmet Bayansalduz, "Türk Spor Yönetiminde Finansal Kaynak Sağlama Çabalarının Değerlendirilmesi," Milli Eğitim Dergisi, Sayı 160, Güz 2003, <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm>

¹⁴ Mehmet Bayansalduz, aynı yer

¹⁵ Türkiye'de Spor Yönetimi konusundaki gelişmeler ve sorunlar için bkz.: Fehim Üçışık, "Türk Spor Yönetimindeki Gelişmeler ve Değerlendirilmesi," Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu Bildirileri, 15-16 Mart 1990, Ankara, s. 187-196; Kurthan Fişek, "Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünyada ve Türkiye'de Spor Yönetimi," AÜ SBF Yayınları, Ankara-1982

yollarla yardımlarda bulunması, 3289 sayılı kanunun öngördüğü % 1'lik payların yetersiz olduğunun göstergesidir.¹⁶

Sportif faaliyetlerle ilgili olarak Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı ve Başbakanlığa bağlı olan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bulunan Türkiye'de, diğer alanlarda olduğu gibi spor alanında da bir dizi olumsuzluk yaşanmaktadır. Gerek bakanlık ve gerekse genel müdürlükte yaşanan hızlı kadro değişimleri (Son kırk yılda 32 Bakan değişmiştir) ve plansız çalışma neticesi, bu gün ülke çapında, inşaatına başlanmış olmasına rağmen ya durdurulmuş ya da faaliyeti ağır aksak süren 420 civarında tesis bulunmaktadır.¹⁷

Türkiye'de son yıllarda çağdaşlaşma konusunda çok önemli adımlar atılmaktadır. Dünyada ve Türkiye'deki gelişmeler ışığında Türk Spor Teşkilat yapısı da bir değişim ihtiyacı içerisindedir. Dünya ülkelerinde olduğu gibi spor hizmetlerinin yürütülmesinde, Devletin yönlendirici ve özendirici, destekleyici ve denetleyici olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, spor hizmetlerini yerine getirmek gönüllülük esasına bağlı sivil toplum örgütleri, merkezi idareden bağımsız olarak oluşturulmuş spor federasyonları ve onları oluşturan spor kulüpleri, özel ve tüzel kişilere bırakılmalıdır. Devlet yapısında öngörülen değişiklikler doğrultusunda yerel yönetimlere spor konusunda daha fazla sorumluluk verilmesi de planlanmaktadır. Yerel yönetimler; bu yeniden yapılanma kapsamında spor hizmet birimleri oluşturmak durumunda kalacaklardır. Böylece, hem hizmet konusundaki arz-talep dengelenebilecek, hem de yöresel düzeyde ihtiyaca dönük yapılanma ve hizmet üretimi sağlanabilecektir.¹⁸

Bugün için, Yerel düzeyde mevcut olan spor tesislerinin işletilmesinde, yerel kaynaklar ve yerel yönetimleri devreye sokacak bir yapı ve hukuki düzenleme yoktur. Bu nedenle Gençlik ve Spor Genel

¹⁶ Bayansaldüz, aynı yer

¹⁷ İstanbul Anadolu Yakası Belediyeleri, "İstanbul ve Anadolu Yakası Spor Dosyası:Problemler&Çözüm Önerileri," İstanbul-2000, Rapor No: 2, s. 2

¹⁸ DPT, a.g.e., s. 50

Müdürlüğü taşra teşkilatları ve yerel yönetim kaynakları etkili bir şekilde koordine edilememektedir.¹⁹

ANAYASA VE YEREL YÖNETİM YASALARINDA SPOR

Yürürlükte bulunan Anayasanın 58. Maddesiyle gençliğin korunması hüküm altına alınmıştır.²⁰ Buna göre; Devlet, İstiklal ve Cumhuriyetin emanet edildiği gençlerin müspet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları paralelinde ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı gaye edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri almakla mükelleftir. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri almak durumundadır. Belirtilen yönde alınacak tedbirlerin birisi de sporun geliştirilmesinden ve her yaşta kimseleri boş zamanlarını değerlendirmek itibariyle spora çekmekten geçmektedir. Bu nedenle "Sporun geliştirilmesi" başlığını taşıyan 59. Maddede de "devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun geniş kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur." şeklinde hükme yer verilmiştir.²¹ Belediyeler halkın spor ihtiyacını karşılamada önemli sorumluluklar üstlenmişlerdir. Yukarıda bahsi geçen Anayasanın 59. maddesinde belirtilen "devlet" kavramı ile belediyelere anayasal sorumluluklar verilmiştir. Çünkü devletin yerel düzeyde temsilcilerinden birisi de belediyedir. Bunun yanında çeşitli kanunlarda Belediyelere sporla ilgili görevler verilmiştir.²²

¹⁹ DPT, a.g.e., s. 34-36

²⁰ Cankalp, a.g.e., 17-18

²¹ Ahmet Özdemir, "Belediyelerin Spor Kulüplerine Yaptıkları Yardımlar," İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı 641, Mart-1999, s. 140-141

²² Bilal Çoban, Azmi Yetim, "Belediyelerin Spora Yaklaşımları," içinde, "Sporda Sosyal Alanlar:Seçme Konuları" (Ed. Fikret Ramazanoğlu), Bıçaklar Kitabevi, Ankara-2004, s. 159

Belediye Kanununun 14/a maddesine göre Belediyeler; "İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; kent içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır."²³

İl Özel İdaresi Kanununun 6/b maddesine göre İl Özel İdareleri; "mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir."²⁴

Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7/d maddesine göre; İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:²⁵ "Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak. Otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürllüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak."

Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7/m maddesine göre ise, Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır: Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor,

²³ Belediye Kanunu, Kanun No: 5393, Kabul tarihi 3.7.2005

²⁴ İl Özel İdaresi Kanunu, Kanun No: 5302, Kabul tarihi 22.2.2005

²⁵ Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Kanun No: 5216, Kabul tarihi, 10. 7. 2005

dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek."²⁶

Görüldüğü gibi, Anayasanın amir hükmünde yer alan "sporu kitlelere yaymak" ifadesine uygun olarak, Belediye kanunu, belediyeleri oyun, spor alanları yapmak ve gerekli altyapıyı hazırlamakla yükümlü kılmaktadır.²⁷

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında kanununun 26. Maddesine göre; "Belediyeler, kent planlarını hazırlarken, spor tesislerine tahsis edecekleri yerlerin tespitinde, il veya ilçe danışma kurulu ile Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü'nün görüş ve teklifini esas alırlar. Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü'nün muvafakati olmaksızın, nazım imar planlarının spor tesisleri ile ilgili kısımları üzerinde değişiklik yapılamaz. Toplu konutlar, organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri, eğitim kurumları ile fabrika projelerine spor alanı ve tesis kurulması zorunludur."

1593 sayılı Umumi Hıfıssızihha Kanunu da belediyelere, "Her kent ve kasaba belediyeleri o kent ve kasabanın vüs'at ve nüfusunun adedine göre icap eden büyüklükte küçük çocukların temiz hava almasına mahsus bir veya müteaddid bahçeler ve spor meydanları vücuda getirmeye mecburdur" (Madde 168) ifadesiyle, görev yüklemektedir.

1953 yılında yürürlüğe giren 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu, spor hizmetlerinin yürütülmesinde, illerin aktif rol oynamalarını ve belediyelerin de parasal katkıda bulunmalarını, bir idari kademe merkezi bulunmayan beldelerde de, beden terbiyesi işlerini yönetip, yürütmelerini öngörmüştür.

²⁶ Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Kanun No: 5216, Kabul tarihi, 10. 7. 2005

²⁷ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106

1986 yılında ise, bu kanunun yerini 3289 sayılı Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun aldı. 1991 yılında 3703 sayılı kanunla, Genel müdürlüğün adı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiş ve Genel Müdürlük, Başbakanlığa bağlanmıştır.

Bu kanunun 2. maddesine göre; "Beden eğitimi, gençlik ve spor faaliyetleri için gerekli olan gençlik merkezleri, kampları, saha, tesis ve malzemeleri yapmak, yaptırmak, işletmek ve bu tesisleri vatandaşın istifadesine sunmak" Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında zikredilmiştir.

Kanunun 6. maddesine göre; "İllerde, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, ilçelerde Gençlik ve Spor İlçe Müdürlükleri kurulur. Vali ve kaymakamlar il ve ilçelerinde gençlik ve spor başkanıdır. Teşkilatın hizmetleri illerde il müdürü, ilçelerde ilçe müdürü tarafından yürütülür."²⁸

GELİŞMİŞ ÜLKELERDE BELEDİYE VE SPOR İLİŞKİLERİ

Gelişmiş ülkeler, alt ve üstyapı sorunlarını çözmüş ve vatandaşlarına belli standartlarda hayat şartları sunmuş, demokratik hayat nizamına sahip ülkelerdir. Bir gelişmişlik göstergesi olan spora, bu ülkelerde gerekli önem verilmiştir. Bu ülkelerdeki belediyeler sahip oldukları geniş yetkiler ve maddi imkanlarla halka verecekleri spor hizmetini, bilimsel bir yaklaşımla uzun yıllar önce kurumsallaştırmışlardır.²⁹ Aşağıda bu konuyla ilgili uygulama örneklerine değinilmektedir.

Los Angeles Belediyesi, parklarla ilgili birimini 1899, oyun alanı ve rekreasyon birimini 1904'te kurmuştur. Sanayileşme ve beraberinde gelen hızlı kentleşmenin birey, toplum ve kent üzerindeki olumsuz etkileriyle mücadelede sporun önemini fark etmişlerdir. Daha sonra

²⁸İstanbul Anadolu Yakası Belediyeleri, a.g.r., s. 6-7

²⁹ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106; Ömer Sivrikaya, "Belediyelerin Sporla İlgili İşlevleri(Düzce Belediyesi Örneği)," Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu, 2000, s. 12-19

yaşanan savaşlar ve ekonomik buhran dönemlerinde sporun tedavi edici ve canlandırıcı etkisinden yararlanılmıştır. Gelişmiş ülkelerde halka yönelik spor, rekreasyon kavramı içinde yer alır. Rekreasyon, bireyin mesleki, ailevi, toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra, bağımsız iradesiyle seçebileceği bir seri dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerilerini artırma ve kendini yenileme uğraşlarına katılmasıdır. Belediyeler, Park ve Rekreasyon birimiyle spora hizmet eder. Bu birimler, halka bütün etkinlikleri tek elden koordineli, etkili ve verimli sunmak imkânına sahiptir. Gelişmiş ülkelerde, bu hizmetlerin yerel yönetimlerce yapılması gerektiği kabul edilmiştir.³⁰

Yerel yönetimlerin rekreasyon çalışmalarını halka yaygın, sürekli ve ucuz seçenekler olarak sunma ve uygulama imkanı daha fazladır. Yerel yönetimlerin bu hizmetleri yapması demokrasinin bir gereği, aynı zamanda hukuki bir mecburiyettir. Bu hizmetler sadece özel sektör tarafından yapılamayacak kadar kapsamlıdır. Eğer yapılacak faaliyet iyi planlanmaz ve uygulanmazsa, halkta bu tür faaliyetlere karşı ilgisizlik oluşacaktır. Bu sebeple, bu faaliyetler ayrı bir idari birim tarafından yürütülmelidir.³¹

Hollanda'da spor tesislerinin tamamına yakını, aynı zamanda işletme masraflarının büyük bir kısmını karşılayan yerel yönetimlerce inşa edilirken, yine Fransa, Yunanistan, İngiltere ve Danimarka gibi bazı Avrupa ülkelerinde spor tesislerinin yapımı ve spor hizmetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimlerden azami ölçüde yararlanılırken, Türkiye'de belediyeler ve il özel idarelerinden GSGM Taşra Teşkilatına %1 gibi oldukça düşük bir oranda pay ayrılmasının öngörülmesi, sporun finansmanında yerel yönetimlerin katılımının ne kadar yetersiz olduğunun bir başka göstergesidir.³²

Ohio'daki Clyde Belediyesi, diğer hizmetlerinden başka gençlere yönelik yerel ligler düzenlemektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki

³⁰ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106; Sivrikaya, a.g.t., s. 12-19

³¹ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106; Sivrikaya, a.g.t., s. 12-19

³² Bayansalduz, aynı yer

belediyeler genellikle sahip oldukları parklar ve çok geniş seçenekli spor alanlarını işleterek, eğitim ve yönetim programları düzenleyerek ve bu alanda hizmet veren kurum ve kuruluşlara, rehberlik ve liderlik çalışmalarlarıyla hizmet etmektedir. Kanada'daki County of Kings Belediyesi, gönüllü kuruluşlara, planlama, liderlik, toplum gelişimi, yönetim eğitimi verip maddi konularda destek olmaktadır.³³

Gelişmiş ülkeler yerleşim alanlarında bulunması gereken yeşil alan ve oyun alanlarıyla ilgili standartları yükseltmekte ve bunu ciddi bir biçimde uygulanmaktadır. Bu standartların belirlenmesinde en önemli etken devletin insana, doğaya ve spora verdiği önemdir. Ayrıca; yerleşim alanlarının coğrafyası, iklimi, yerleşim yoğunluğu, toplum özellikleri maddi imkânları ve diğer şartlar da etkili olmaktadır. Yöreye has farklılarda ilgili standartlar oluşturmak için bilimsel çalışmalar yapılmalıdır. Yeşil alan ve oyun alanları bilimsel veriler ışığında sınıflandırılmaktadır. Bu alanlar şehrin, doğal çevresi ve imar planına uygun olarak düzenlenmektedir. Türkiye'de spor alanlarının ölçeği ile ilgili düzenlemeler, İmar ve İskân Bakanlığı genelgeleri ile düzenlenmiştir. Bu düzenlemede, yeşil alan oranı kişi başına 7 m² olarak ele alınmış ve buna göre de, kişi başına 3 m² spor alanı bulunması öngörülmüştür.³⁴

Belediyeler, kent ve toplum özelliklerine göre uyarlama yaparak, bu ölçü ve değerleri geliştirerek bilimsel ve demokratik ilkeler ışığında hizmet vermektedir.³⁵

Hollanda'nın 195.000 nüfuslu Eindhoven şehrinde Belediye, içinde çok çeşitli spor yapma imkânı olan ultramodern spor alanlarına 150.000 metrekare yer ayırmıştır. Eindhoven Belediyesi, mümkün olduğunca çok insanın spor yapması için, sporu teşvik etmeyi amaç edinmiştir. Bu amaçla, spor kulüpleri desteklenmekte, ucuz tarifelerle spor imkanı sunulmakta, az gelirli ailelere fon ayrılmakta ve çok çeşitli etkinlikler

³³ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106; Sivrikaya, a.g.t., s. 12-19

³⁴ İstanbul Anadolu Yakası Belediyeleri, a.g.r., s. 23-24; Sivrikaya, a.g.t., s. 12-19

³⁵ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106; Sivrikaya, a.g.t., s. 12-19

düzenlenmektedir. Spor sahaları şirketleşmiştir. Belediyeye ait 5 spor şirketi vardır. Halkı spor yapmaya teşvik edecek projeler, sivil toplum örgütleri ve diğer kurumların işbirliğiyle yürütülmektedir. Spor kulüplerine, düzenlenen toplantılarla yönetim, pazarlama ve işbirliği geliştirme konularında kurslar verilerek, daha iyi yönetilmeleri amaçlanmaktadır. Ayrıca maddi destek verilmektedir. 1992 yılında Hollanda Hükümeti toplumsal kaynaşmayı geliştirmek amacıyla, İntegral Çevre Projesi adıyla yapılacak bir dizi faaliyet için belediyelerle anlaşma imzalanmıştır. Bu proje, şehrin geri kalmış mahallelerinde toplumsal hareketliliği arttırmak, birey ve grup kaynaşmasını sağlamak için sporu en etkili araç olarak kabul etmektedir. Ayrımcılıkla mücadele ve toplumsal kaynaşmayı sağlamak için toplumsal alt gruplara, engelliler ve yaşlılara yönelik projeler de vardır. Sport Formula Projesi çerçevesinde, ilköğretim çağındaki çocuklara çok çeşitli spor kursları düzenlenmektedir. Bu proje, 12 Avrupa şehri tarafından uygulanmaktadır. 1993'te başlayan Mahalle Spor ve Sağlık Projesiyle, çeşitli kurum ve kuruluşların da işbirliğiyle, şu çalışmalar yapılmıştır;

- a) Çocuk, oyun bahçeleri ve semt spor sahaları,
- b) Her yıl düzenlenen spor faaliyetlerinin planlanması,
- c) Kendi organizasyonunu gerçekleştirme çalışmaları,
- d) Sağlık konusunda bilgilendirme çalışmaları.³⁶

Japonya'da yapılan bir araştırma, spor parklarının halkın en çok tercih ettiği spor hizmeti olduğunu, dolayısıyla halkın spora katılımını arttırdığını göstermektedir. Spor parklarının, özellikle mahalle aralarındaki açık mekânlarda başarılı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, enformal spor aktiviteleri ile organize spor etkinliklerinde çok küçük spor parkının 6000 metrekare, tesislere ulaşımında ideal sürenin en çok 10-15 dk. olması gerektiği belirlenmiştir. İngiltere'de Sport Council örgütü bu ülkenin spor kabinesi olarak bilinmektedir. Bu kuruluşun Mahallelerde Spor – Gelecek 10 Yıl başlıklı yayınında, sporu halka

³⁶ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106; Sivrikaya, a.g.t., s. 12-19

götürmeyi hedef alan 10 yıllık stratejiyi üç tema üzerinden açıklamıştır. Bunlar;

- 1) Kentlerde halkın spora katılımını teşvik etmek,
- 2) Tesis sayısını çoğaltmak,
- 3) Kaliteyi sağlamaktır.³⁷

YEREL YÖNETİMLER VE SPOR

Yerel yönetimler, olimpiyat ruhunun yerleşmesi ve amatör sporun gelişmesinde en etkin rolü oynayabilecek kurumlardır. Yerel enerjiyi ve motivasyonu harekete geçirebilecek olan yerel yönetimler amatör sporun okullara girmesini sağlayabilir, sporun yaygın kabul görmesini teşvik edebilir, tesis inşaatı ve yönetimde çok daha başarılı olabilirler.³⁸

Türkiye’de spor etkinliklerinde rastlanılan sorunlardan birinin organizasyon eksikliği olduğu bilinmektedir. Yıllardır süregelen bu probleme kalıcı çözümler bulunamaması, yapılan etkinliğe gölge düşürdüğü gibi, amaçlanan hedefe ulaşılmasına da engel teşkil etmektedir.³⁹

Türkiye’de birçok konuda görülen devletçilik ve buna bağlı olarak ortaya çıkan aşırı merkezîyetçilik sporda da kendini göstermektedir. Gelişmiş ülkelerin hemen hepsinde devletin spordaki yeri ve rolü genel planlama, eğitim ve yetiştirme, kaynak tahsisi, uygulamaları izleme, gözetleme ve denetleme ve değerlendirme olarak tespit edilmiştir. Spor faaliyetleri ve ilişkileri ise, seçimle işbaşına gelmiş federasyonlar ve

³⁷ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106; Sivrikaya, a.g.t., s. 12-19

³⁸ Erol Kaya, “Sunuş,” Pendik Toplantıları 9, “Yerel Yönetimler ve Spor: Olimpiyat Ruhunun Yerleşmesi ve Amatör Sporun Gelişmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü, 15 Ocak 2004, s. 4; http://www.pendik.bel.tr/documents/custom/PT_9%20YEREL%20YÖNETİMLER%20VE%20SPOUR.pdf; 20. 01. 2007

³⁹ Yalkın, a.g.m., s. 304

kulüpler aracılığıyla fertler, yerel yönetimler ve özel organizasyonlar eliyle yürütülür.⁴⁰

Yerel yönetimler, hem maddi, hem de idari biçimde spor organizasyonu yapabilmeli, spor federasyonları ile ortaklaşa faaliyetler düzenleyebilmelidirler. Yerel yönetimlerin zaten yasa gereği yıllık gelirlerinin yüzde birini spor teşkilatına ödeme zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak bu ödemelerin yıllardır düzenli bir biçimde yapılmadığı/yapılamadığı da bir gerçektir.⁴¹

Türkiye genelinde özellikle büyükşehir belediyelerinin spora büyük önem verdikleri, bu bağlamda spor kulüpleri oluşturdukları görülmektedir. Bu kulüplerin çoğu futbol, güreş, hentbol, basketbol gibi ligleri olan branşlarda yer aldıkları gibi karate, tekvando, boks gibi bireysel spor alanlarında faaliyet göstermektedir.⁴²

Ancak son zamanlarda belediye kulüplerindeki harcamaların boyutlarının büyümesi sıkıntılarının doğmasına da neden olmaktadır. Kimi yerel yöneticilerin spora ayrılan bütçenin fazlalığından yakınmaya başladıkları, hatta ya branş azaltmaya ya da spor faaliyetlerinden tümüyle vazgeçmeye yöneldikleri bilinmektedir. Bu durum, spora olan bir tepki olarak değil, genel ekonomik krizin bir sonucu olarak değerlendirilmelidir.

Ayrıca, Avrupa Kentsel Şartı ilkeleri yerel yönetimlere rekreasyon konusunda sorumluluklar yüklemiştir. Her kent sakini spor ve rekreasyon etkinliklerine katılma hakkına sahiptir. Herkes için spor şartının hükümleri uyarınca, yerel yönetimler, toplumsal yerleşim, ekonomik durum ve gelir, yaş ya da etnik grup ayırımı gözetilmeksizin

⁴⁰ Hasan Rüzgar, “Sporda Devletin Önemi,” İller ve Belediyeler Dergisi, Ağustos 1996, Sayı 610, s. 437

⁴¹ Yalkın, a.g.m., s. 305

⁴² Yalkın, a.g.m., s. 305

herkesin spordan ve spor tesislerinden yararlanmasını sağlamakla görevlidir.⁴³

Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu,

“Yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun, her birey için, spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanakların sağlanmasını” kent sakinlerinin temel haklarından biri olarak öngörmekte ve;

“Yerel yönetimler, herkes için spor şartı yaklaşımları doğrultusunda, kendi yönetiminde veya başkaları aracılığıyla gerçekleştirilecek spor alanları ve spor faaliyetlerine ulaşımı; kişilerin sosyo-ekonomik durumları, yaşları ve etnik kökenlerine bakılmaksızın, sağlama zorunluluğuna sahiptir” hükmünü getirmektedir.

TÜRKİYE'DE BELEDİYE VE SPOR İLİŞKİLERİ

Son yıllarda belediye hizmetlerinde görülen aktif ve güzel hizmetlere sporu da dahil etmek gerekir. Zaten 1938 yılında yayınlanan ve bugüne kadar çeşitli değişikliklere uğrayan 3530 sayılı spor yasası, sporu köylere kadar indirmiş ve mülki amirlerin himayesine vermiştir. Ayrıca bu yasa belediyeleri elde ettikleri gelirlerden bir bölümünü bütçelerinden spor harcamalarına ayırmalarını zorunlu kılmıştır.⁴⁴

Son yıllarda kazanılan başarılarla rağmen, Türkiye'de sporun durumu pek iç açıcı değildir. Olimpiyat kanunu olan tek ülke Türkiye olmasına rağmen, henüz spor alanında yasal düzenlemeleri tamamlayabilmiş değildir. Merkezîyetçi yönetim anlayışıyla, spor meselelerin çözümü, gerekli yatırımların yapılması ve mevcut tesislerin verimli işletilmesi sağlanamamaktadır. Futbol federasyonu hariç spor federasyonlar kendi inisiyatiflerini geliştirebilecek özerkliğe sahip değildir. Spor kulüpler hala dernekler kanunuyla ve bilinçsiz yöneticiler

⁴³ Lale Orta, “Belediyeler ve Spor,” Yerel Yönetimler Kongresi: Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, 3-4 Aralık 2004, Çanakkale, s. 707-712

⁴⁴ Hasan Rüzgar, “ Çankaya Belediyesi ve Spor,” İller ve Belediyeler Dergisi, Yıl 50, Kasım 1994, Sayı 589, s. 485-486

eliyle yönetilip maddi çıkmazlarla mücadele ederken, kendilerine has yasal düzenlemeleri ve Sponsorluk Kanununu beklemektedir.⁴⁵

Devlet, sorumluluklarına yerine getirecek yönetim yapısına sahip olmadığından, gerektiği gibi hizmet edememesine rağmen, aradaki açığı kapatabilmek için serbest piyasa ekonomisi kuralları gereğince, özel sektörün önünün açılması ve imzalamış olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı gereğince, yerel yönetimlere yetki devri konularında gerekli çalışmaları yapmamaktadır.⁴⁶

Yerel yönetimlerin asıl görevi performans sporcusu yetiştirmek olmamalıdır. Bu görev, öncelikli olarak spor teşkilatına ait bir görevdir. Performans sporcusu yetiştirmeye yönelik tesis model ve dizaynları, bugüne kadar geniş kitlelerin ilgisini ve katılımını yavaşlatan bir faktör olmuştur. Yerel yönetimlerin spor tesisi politikalarında, herkes için spora yönelik tesis planlaması öncelikli olarak düşünülmelidir. Kulüpleşme hareketine doğrudan katılmayan belediyeler ise, bir şekilde şehrin futbol takımına maddi destek sağlama yoluna gitmişlerdir. Yapılan bu masrafları haklı göstermek mümkün değildir. Bütün belde sakinlerinin sahip olduğu spor yapma hakkını ve maddi imkanlarını 20-30 sporcuya tahsis eden temsili bir hizmet anlayışı akıl ve çağışıdır.⁴⁷

Gelişmiş ülkelerde, açık alanlar ve bu alanlarda yapılan faaliyetlerle ilgili her türlü sorumluluğa sahip Park ve rekreasyon birimlerinin, Türkiye'deki karşılığı olan Park ve Bahçeler Müdürlüklerinin çalışmaları çok yetersizdir. Bu birimin çalışma alanı, genellikle yol ortasındaki refüjler ve döner kavşaklardaki adalardır. Göz önündeki bu yerlere ağaçlar ve çiçekler dikmek başlıca görevleridir. Park ve oyun alanları çok az olmasına rağmen, bu alanlara gerekli bakım yapılmamaktadır. Kentlerin, yeşil alanları son derece az olmakla birlikte mevcut alanlarda gerektiği gibi kullanılmamaktadır. Bu konuda yetişmiş uzmanlara sahip olmayan Park ve Bahçeler Müdürlükleri, açık

⁴⁵ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106; Sivrikaya, a.g.t., s. 19-26

⁴⁶ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106; Sivrikaya, a.g.t., s. 19-26

⁴⁷ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106; Sivrikaya, a.g.t., s. 19-26

ve yeşil alanları planlamak ve düzenlemek için gerekli bilimsel anlayışa ve ölçütlere sahip değildir.

Park ve yeşil alan olarak düzenlenen alanlar, beton ve asfalt yürüyüş yolları, havuzlar, banklar ve masalarla doldurulmuş ve büyük bölümü çay bahçesi olarak kullanılmaktadır. Çok küçük bölümler olarak kalan yeşil alanların ortasına “çimlere basmak yasaktır” uyarısı koyularak, parklar yeşil alan müzeleri haline getirilmiştir. Park ve yeşil alanlar içinde, spor yapacak saha ve imkânlar mevcut değildir. Bu durumun en önemli nedeni, dinlenmenin sadece hareketsiz kalmak olarak algılanmasıdır.

Semt sahaları olarak yapılan spor alanları ise alan ve kullanım açısından çok yetersizdir. Devletin yaptığı spor saha ve tesisleri, bürokratik anlayış nedeniyle, halk tarafından kullanılamamaktadır. Bu durum halkın spor faaliyetlerine katılımını olumsuz etkilemektedir.⁴⁸

Yerel Yönetimlerin spora kulüpleşerek girmesinin yanı sıra, semt sahalarıyla halka doğrudan hizmet vermesi de düşünülmelidir. Yıllarca semt sahalarının öneminden söz edilmesine karşılık, görünen odur ki, bu tip alanlar hep kısır kalmakta, amacına uygun bir genişleme gösterememektedir. Okullarda beden eğitimi derslerinin 3 saatten bir saate indirildiği Türkiye’de, semt sahalarının çocuklar ve gençler için ne denli önemli olduğu ortada iken, yerel yöneticilerin vakit geçirmeden GSGM yöneticileri ile temasa geçip ciddi protokollerle soruna kalıcı çözüm getirmeleri kaçınılmaz olmuştur. Belediyelerin semt takımlarına malzeme yardımını sürdürmelerinin yanı sıra okul dönemindeki çocukların da benzer gereksinimlerine çare bulmaları yararlı bir davranış olacaktır.⁴⁹

Halkın sporu bir yaşam biçimi olarak kabul etmesini ve düzenli olarak spor yapmasını sağlamak, diğer ilgili kurumların yanı sıra yerel yönetimlerin en önemli amaçlarından birisi olmalıdır. Bu amaca

⁴⁸ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106; Sivrikaya, a.g.t., s. 19-26

⁴⁹ Yalkın, a.g.m., s. 305

ulaşabilmek için vatandaşların istek ve ihtiyaçlarına uygun spor tesis ve alanlarının yapılması ve yaptırılması kaçınılmazdır. GSGM tarafından yapılan ve yapılması planlanan tesisler yarışma amaçlı olduğundan, yerel yönetimlere düşen görev; her yaşta insanın yararlanabileceği çok amaçlı semt spor salon ve sahaları, koşu ve yürüyüş parkurları, oyun alanları ile bisiklet özel yollarına ağırlık verilmesidir.⁵⁰

Yerel yönetimlerin bu ve benzeri tüm etkinliklerle yardım yapabilmeleri için yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu da bir başka gerçektir.⁵¹

Federasyonlar tarafından düzenlenen organizasyonlar yarışma sporu yapan lisanslı sporcuların katıldığı etkinlikler olduğundan, yerel yönetimler her yaşta insanın sağlık için spor yapabilmelerine yönelik etkinliklerle, semt gençliği arasında spor oyun ve yarışmaları düzenlemelidirler.⁵²

YEREL YÖNETİMLERLE İLİŞKİLER - YEREL SPOR EĞİTİM POLİTİKALARI

Kent insanının spor yönünden bilgileneceği eğitim yolu ile olabileceği gibi, kültürlenme spor aracılığı ile de gerçekleşebilir, insanın eğitim kavramı ile açıklanan davranış değişikliği, hoşlandığı ortamda, sevdiği, hoşlandığı etkinliklerde ve yine sevdiği ve hoşlandığı kişilerle gerçekleşmektedir. Spor, insanın isteyerek ve severek katıldığı gönüllü katılımı olan etkinliklerdir. Böyle olunca sporun, insan davranışlarının olumlu değişiminde en büyük kolaylık ve fırsatlara sahip bir araç olduğu söylenebilir. Bir toplumun eğitiminde sporun, sadece bir sağlık aracı olarak değil, bir eğitim aracı olarak da düşünülmesi gerekmektedir.⁵³

⁵⁰ Hasan Rüzgar, “Yerel Yönetimler Gençlik ve Spor,” İller ve Belediyeler Dergisi, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s. 40

⁵¹ Yalkın, a.g.m., s. 305

⁵² Rüzgar, a.g.m., s. 40

⁵³ DPT, a.g.e., s. 34-36

Bugünkü anlayışın esası olarak, toplumu spora yakınlaştıracak en önemli unsurlar, okullar ve yerel yönetimlerin oluşturacağı sporda tesisleşme ve spor eğitime yönelik çağdaş politikalarıdır. Gelişmiş batı ülkelerinde olduğu gibi, yerel yönetimlerin sporu temel görevleri dışında görmesi söz konusu olamayacağı gibi, toplumun esas istek ve ihtiyaçlarına uygun tespitleri ortaya koyması; sporun istenilen düzeye getirilmesi, niteliğinin artırılması yönündeki hizmetleri ve çalışmaları daha doğru ve akılcı yol olacaktır.⁵⁴

Yerel yönetimler ise spor, hizmetleri için gerekli yatırımları yapmamış kent imar planlarında spor alanlarına yeterince yer verilmemiştir. Yerel yönetimler, anlayış ve uygulamada spor kulüpleri bazında sporun içinde yeni yeni yer almakta, ancak ağırlıklı olarak futbol desteklenmektedir. Son yıllarda, spor tesisi yapımına da, yetersiz de olsa kaynak aktarılmaktadır.

Türkiye'de yerel yönetimlerin yapılanması içerisinde yöre halkının spor istek ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir sistem bulunmamaktadır. Yerel yönetimler kendi politik kaygıları doğrultusunda, performans sporuna hizmet edecek şekilde yapılanmakta ve yatırım yapmaktadırlar. Yerel düzeyde spor organizasyonlarının ve hizmetlerinin yürütülmesini üstlenecek, yerel kaynakların ve tesislerin kullanılması ve koordinasyonunu üstlenecek, yörenin tesis planlaması ve yatırımı ihtiyaçlarını belirleyecek "Spor Kurulu" gibi bir yapı bulunmamaktadır. Yerel yönetimlerin spor tesisleri yapmalarını teşvik etmek ve kolaylaştırmak için kamu arazilerinden yararlanmalarını sağlayacak tedbirler yoktur.

Yerel yönetimlerin "herkes için spor" ve "çok amaçlı spor" tesisleri ve yatırımlar yapması için gerekli olan hukuki düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenlemelerle kentsel alanlarda yürüyüş, koşu ve bisiklet yolları ve rekreasyon alanları düşünülmelidir. Yerel yönetimlerin, özel ve tüzel kişilerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü

⁵⁴ DPT, a.g.e., s. 34-36

denetiminde spor tesis ve yatırımı yapmalarını sağlamak için teşvik tedbirleri alınmalıdır.

Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de spor tesislerini yerel yönetimler, spor kulüpleri, özel teşebbüsler ve okul koruma dernekleri yapmalıdır. Kendi tesisini yapmak isteyenlere vergi muafiyeti getirilmeli, ilk 10 yıl süreyle teknik hizmet verilmeli, ayrıca tesis maliyetinin belirli oranlarında katkı yapılmalıdır. Uygun kredilerle teşvik edilmelidir.

Yapılacak hukuki düzenlemelerle, yerel yönetimler yükseköğretim kurumlarının beden eğitimi ve spor yüksekokullarından ve bölümlerinden mezun olan (spor yöneticisi, antrenör, rekreasyon lideri, tesis işletmecisi) kalifiye elemanları istihdam etmelidir. Yerel yönetimlerin spor hizmetlerinde faaliyet alanları, organizasyonları ve düzeyleri hakkında "il spor kurulları" planlayıcı ve denetleyici olmalıdır.⁵⁵

Yerel yönetimlerin spor tesisi yapmak için kamu arazilerinden yararlanmasını kolaylaştırılmalı ve öncelikle yöre halkının ilgi, istek ve beklentilerine uygun "yaygın ve herkes için spor" ihtiyacını karşılamak için çok amaçlı tesisler yapılmalı ve spor programları üretmelidir.

Spor yapmaya elverişli atıl durumda bulunan kamu yapı ve binalarının (tren istasyonu, depo, okul v.b.) yerel yönetimler tarafından spor ortamı olarak düzenlenmesi ve yöre halkının hizmetine sunulması için ilgili mevzuat uygun duruma getirilmelidir.

Yerel yönetimler, "herkes için spor", "yaşam boyu spor" ilkelerine bağlı olarak, yöredeki herkesin (aileler, okullar, özel kuruluşlar, öğrenciler, çalışan ve çalışmayan gençlik, engelliler v.b.) katılımını sağlayacak organizasyonlar planlamalıdır.

Geleneksel atlı sporların yapıldığı illerde cirit ve rahvan biniciliğine yönelik yatırımlar yerel bütçeden desteklenmeli, gösteri ve

⁵⁵ DPT, a.g.e., s. 57

müsabakalarda atların nakli için "van"lar temin edilmelidir. İllerde öncelikleri belirlenmiş spor yatırımları için il özel idaresi bütçesinde havuz oluşturulmalı, bu kaynaklar yatırımcı kuruluşlarıyla belirlenen "kıstaslara göre ortaklaşa kullanılmalıdır.

Yerel yönetimlerin spor yatırımları için izleyecekleri bir politika belirlenmediğinden, yerel yönetimler politik kaygı ve siyasi amaçlarla spora yatırım yapmakta, "herkes için spor" ilkesine dayalı tesisler ve yatırımlar yerine, futbol başta olmak üzere, daha çok performans sporuna hizmet etmektedirler. Ayrıca, bu tesislerin planlaması ve yapımında Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile koordinasyon kurma gereği duymamaktadırlar ve bu konuda bağlayıcı bir mevzuat da bulunmamaktadır. 3289 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinin 2'nci fıkrasında getirilen, "yerel yönetimler kent planlarını hazırlarken, spor tesislerine tahsis edecekleri yerlerin tespitinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün görüş ve teklifini esas alırlar" hükmüne ve diğer ilgili hükümlere de uymamaktadırlar.

Yerel yönetimler, 3289 sayılı Kanun'un kendilerine yüklediği sorumluluk ve görevleri yerine getirmemekte, kent planlarında spor tesisleri için düzenlemeler yapmamakta ve daha önce de vurgulandığı üzere, bütçelerinden ayrılması gereken yüzde 1'lik ödeneği bile spor hizmetlerine aktarmamaktadırlar.⁵⁶

DEĞERLENDİRME

Spor, belde sakinleri için bir belediyenin yapabileceği en önemli hizmetlerdendir. Sporun, onunla ilgilenen insanlara çok yönlü ve olumlu katkıları bulunmaktadır. Spor, gençlerin kahvehane köşelerinden kurtulmasının ve dinamik, yapıcı-yaratıcı, katılımcı bir yaşama biçimi benimsemesinin en önemli araçlarından biridir. Ne var ki, yalnızca spor alanı yapmak ve bakımıyla ilgilenmek yeterli olmamaktadır. Spor bir düzendir, bir kurumlaşmadır. Eğer bu sağlanmazsa spor alanları için yapılan yatırım istenilen sonucun elde

⁵⁶ DPT, a.g.e., s. 4

edilmesi için yeterli olmayacaktır. Gençlerin sportif örgütlenmeleri için gerekli altyapının da sağlanması gerekmektedir. Bu aynı zamanda demokratikleşme çabalarına güç ve atılım verecektir.⁵⁷

Gelişmiş ülkelerdeki belediyelerin, daha sağlıklı bir toplum ve daha güzel bir şehre sahip olmak için, mümkün olduğunca çok kişiye spor yaptırma hedefiyle halka spor yapacakları alanlar sağlayıp bu alanları işleterek, çeşitli spor kursları ve turnuvalar düzenleyerek, gönüllü kuruluşlara liderlik ve rehberlik yaparak hizmet ettikleri ortaya görülmektedir. Bugün, yerel yönetimlerin halka sundukları spor hizmetlerinde mevcut eğilimin; özikleştirme, özel teşebbüsün teşviki ve gönüllü kuruluşlarla işbirliği içinde çalışmak görülmektedir.⁵⁸

Mevcut yasalara göre belediyeler, halka spor yapabileceği alanlar ve imkânlar hazırlamakla yükümlüdürler. Merkeziyetçi yönetim anlayışı, yasal eksiklikler ve sporun önemine yeterince vakıf olunmaması bugün spor alanında yaşanan sıkıntıların temel sebepleridir. Halkın; yeterli spor yapma imkânlarından mahrum olması ve nitelikli spor eğitimi alamaması nedeniyle, düzenli spor yapma alışkanlığına sahip olmadığı ve çocuklarını spora yeterince teşvik etmediği görülmektedir.⁵⁹

Yerel yönetimlerden, halka yönelik spor etkinlikleri beklenmektedir. Bu etkinlikler, spor sahaları, parklar, yüzme havuzu ve atış poligonu gibi tesisleşmeye yönelik çalışmalar ve daha iyi hizmet için ayrı bir spor birimi kurulmasıdır.

Sivil Toplum Örgütleri, belediye ile ortak çalışma yapma ve sporla ilgili faaliyetler konularında henüz istenen seviyeye ulaşmamıştır. Halkın yeterli ve nitelikli spor eğitimi almaması spor bilincinin ve alışkanlığının gelişmesinin temel sebebi olarak tespit edilmiştir. Yerel yönetimlerin, halka spor hizmeti vermek için gerekli yetki, yönetim

⁵⁷ Atilla Erdemli, "Yerel Yönetimler ve Spor," F:\yerelespor\Radikal-online - Yazarlar - Yerel yönetimler ve spor.htm, 20. 01. 2007

⁵⁸ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106

⁵⁹ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106

anlayışı, ayrı bir idari birim ve yetmişmiş uzman personele sahip olmadığı bilinmektedir. Yerel yönetimlerin, mevcut yasal düzenlemelerin, çağdaş uygulamaların ve bilimsel doğruların aksine genel olarak kulüpleşme yanlışı içinde olduğu, halka gerektiği gibi spor hizmeti sunmadığı ortaya gözlenmektedir. Belediyelerin spora gerektiği gibi hizmet edebilmesi için yetkilerinin artması ve yönetim anlayışının değişmesi gerektiği ortadır.⁶⁰

Türkiye’de spor yapan nüfusun bu kadar düşük olmasının temel sebeplerinden biri, sporu toplum tabanına yaymak yerine uluslar arası spor organizasyonlarında gösterilen başarı ve alınan madalya sayısına dönük politikalar olurken, bu durum ilginin tamamına yakınının yarışma sporuna kaydırılmasına, böylece sporu tabana yayacak uzun vadeli plân ve özel programlar yapmak yerine günü kurtarma hesaplarının yapılmasına neden olmaktadır. 1999 Spor Şûrası Ön Komisyon Raporunda “yaygın, zevk ve sağlık için yapılan ve yarışma amaçlı olmayan faaliyetlere önem verilmemektedir” görüşü de bunu doğrulamaktadır. O hâlde Anayasanın sporun gelişimini içeren 59. Maddesinin özüne uygun olarak sporun yaygınlaştırılmasına yönelik politikalara öncelik verilmelidir. Bu noktada, Türkiye’de sporun sevk ve idaresinden sorumlu olan GSGM ile spor federasyonlarına büyük görevler düşmektedir. Ayrıca yine Türkiye’de sporun geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasında önemli etkileri ve katkıları olan kulüpler ile üniversitelerin spor eğitimi veren kurumları ve başta Millî Eğitim Bakanlığı olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşlarının önemli görevleri ve sorumlulukları bulunmaktadır. Ayrıca, Türkiye’de sporun geliştirilerek yaygınlaştırılması konusu ve uygulamasında kurum ve kuruluşları ile belediyelere de görev düşmektedir.⁶¹

⁶⁰ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106

⁶¹ Hakan Sunay, aynı yer

GENEL ÖNERİLER

Yukarıdaki değerlendirmeler çerçevesinde şu öneriler geliştirilebilir;⁶²

1- Bugün mevcut bulunan mevzuat çerçevesinde, spor alanları ve spor tesisleri konusundaki problemlerin etkin olarak çözümünü zor görünmektedir. Özellikle yerel yönetimlerin elini kolunu bağlayan ve hatta yerel yönetimlerden merkezi idareye fon aktarılması biçiminde bulunan yanlış uygulamanın değiştirilmesi gerekmektedir.⁶³

2- Türk insanının, diğer dünya ülkeleri halkları gibi, sportif faaliyetlerden yeterince yararlanabilmesi, en tabii hakkıdır. Halkın bu hakkını kullanabilmesi için gerekli tedbirleri almak hem anayasal, hem siyasal ve hem de insani sorumluluktur. Bu sorumluluğun gereğini yerine getirebilmek için, kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması başta olmak üzere gereken her tedbir alınmalıdır.⁶⁴

3- Son yıllarda büyük bir endüstri durumuna gelmiş olan sporun; Türkiye’de de gelişmiş ülkelerle boy ölçüşebilecek bir seviyeye gelmesini sayılabilecek en kapsamlı kuruluşlardan birinin yerel yönetimler olduğu kesindir. Fakat değişik büyüklüklere sahip yerel yönetim kuruluşlarında, spor hak ettiği değeri görememektedir.⁶⁵

4- Belediyeler bölgelerindeki tescilli, faal semt spor kulüpleri ile ilişkisini geliştirmeli, spor malzemesi yardımı, ortak sponsor bulma ve ortak gelir getirici çalışmalara öncülük yapmalıdır. Semt kulüplerine,

⁶² Önerilerin farklı ifade edilişleri için bkz: Bilal Çoban, Azmi Yetim, “Belediyelerin Spora Yaklaşımları,” içinde, “Sporda Sosyal Alanlar:Seçme Konular 1,” (Ed. Fikret Ramazanoğlu,” Bıçaklar Kitabevi, Ankara-2004, s. 165-167; İstanbul Anadolu Yakası Belediyeleri, “İstanbul ve Anadolu Yakası Spor Dosyası:Problemler&Çözüm Önerileri,” İstanbul-2000, Rapor No: 2, s. 29-32

⁶³ İstanbul Anadolu Yakası Belediyeleri, a.g.r., s. 33

⁶⁴ İstanbul Anadolu Yakası Belediyeleri, a.g.r., s. 33

⁶⁵ İlhami Şenyurt, “Yerel Yönetimlerde Spor Pazarlaması,” Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul, 2005, s. 130

kendi semtlerinde, tek başlarına veya ortak kullanabilecekleri spor tesisi ve lokal kazandırmalı; aile, okul, spor kulübü işbirliğini geliştirici; sporcu üye ve yöneticileri bilgilendirici ve yönlendirici toplantılar düzenlemelidir.

5- Belediye bünyesinde Spor Danışma Kurulu adı altında bir kurul oluşturmalı, belirli aralıklarda toplanacak bu kurulda; valilik-kaymakamlık, belediye başkanlığı, il-ilçe milli eğitim müdürlükleri, il-ilçe gençlik ve spor müdürlükleri, Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu temsilcileri ile bir erkek bir bayan temsilcisi bulunmalıdır.

6- Belediyelerde ciddi anlamda bir Spor ve Spor Tesisleri Müdürlüğü bulunmalıdır.

7- Her yaştaki insanın spor yapabileceği sağlıklı yaşam, koşu ve yürüyüş parkurları yapılmalı, var olan sayıları olanaklar ölçüsünde artırılmalıdır. Bu tesislerde sabah 06:00-09:00 saatleri arasında spor yapan semt sakinlerinin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu alanlarda zaman zaman spor eğitici bulundurarak toplu jimnastik ve yürüyüş etkinlikleri düzenlenmelidir.

8- Çocuklar için harekete ve zihinsel gelişmeye yönelik spor, oyun ve aletlerinin bulunduğu parklar yapılmalıdır.

9- Bölgenin okullarıyla sıkı temas içinde, okul spor tesislerinden müşterek yararlanılmalıdır.

10- İmar planları yapılırken, gerek organize sanayi bölgelerinde, gerek toplu konut alanlarında, gerekse yerleşim yerleri olarak düzenlenen bölgelerde, koşu parkurları, çok amaçlı açık hava spor tesisleri, çocuk oyun alanları ve bisiklet özel yolları yapılmalıdır.

11- Yerel yönetimler gönüllü spor eğitici seminerleri düzenleyerek, semt sahaları ile koşu ve yürüyüş parkurlarında gençlere ve semt halkına bilinçli spor yaptırma, semtler arası oyun ve turnuvalar düzenlemelerine öncülük edebilecek liderlerin yetişmesini sağlamalıdır.

12- Belediyeler kendi bölgesinde bulunan boş arazilere mütevazı küçük spor tesisleri yapmalıdır.⁶⁶

13- Yasal, bilimsel ve demokratik bir mecburiyet olduğundan ve bireysel ve toplumsal faydalarından dolayı mümkün olduğunca çok kişiye spor yaptırmayı hizmet anlayışı olarak benimsemelidir,⁶⁷

14- Sivil Toplum Örgütleri ve diğer kurum ve kuruluşlarla ortak spor projeleri üretmeli ve uygulamalı, özel ve gönüllü kuruluşlardan gelen spor projelerine destek olmalıdır,

15- Halkın spor konusunda bilinçlenmesi ve çocuklara spor alışkanlığının kazandırılması için spor alanlarının ve parkların okul bahçeleriyle birleştirilerek aynı zamanda eğitime destek olmalıdır,

16- Özel sektörü özellikle tesis yatırımları konusunda teşvik etmeli, spor kulüplerinin sporcularına indirimli ulaşım, tesislerine indirimli su tarifesi uygulamak gibi belediye hizmetlerinden ayrıcalıklı yararlanmaları sağlanarak halkı, özel sektör işbirliğiyle spora teşvik etmelidir.⁶⁸

17- Belediyeler ve il özel idarelerinin, gençlik ve spor faaliyetlerine kaynak sağlanması konularında, yetkili ve sorumlu olmaları gerektiği düşüncesiyle, illerdeki spor saha ve tesislerinin tamamının yapım, bakım, onarım ve işletmelerinin, projelendirme ve finansman yönünden merkezden destekle yerel yönetimlere devrinin uygulanabilirliği araştırılmalıdır.⁶⁹

18- 3289 sayılı Kanun'un 14'ncü maddesinde hükme bağlanan belediyeler ile il özel idareleri bütçelerinden Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bütçesine aktarılması gereken payların temini, Kanun'da belediyeler yönünden teşvik sistemini içeren bir düzenlemeyle sağlanmalıdır.

⁶⁶ Rüzgar, a.g.m., s. 39

⁶⁷ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106

⁶⁸ Doğu, Kesim, Sivrikaya, a.g.m., s. 89-106

⁶⁹ Bayansalduz, "aynı yer

19- Belediyelerin kent planlarını hazırlarken, spor tesislerine tahsis edecekleri yerlerin tespitinde, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün görüş ve teklifleri esas alınmalıdır.

20-Yerel yönetimlerin spora ayırdıkları kaynakların arttırılması için teşvik tedbirleri uygulanmalıdır.⁷⁰

21-Yöresel özellikler dikkate alınarak belli spor dallarına teşvik sağlanmalı; Belediye yönetimleri spor eğitimi açısından değişik spor dallarına özgü olarak halkı bilinçlendirici, sporun etkinliğini belirtici ve tanıtıcı broşürler hazırlatmalı, toplumun spor bilinci geliştirilmelidir.⁷¹

KAYNAKLAR

- AK Parti İstanbul İl Başkanlığı, "Belediye Yönetimi ve Belediyecilik," İstanbul, 2004.
- Belediye Kanunu, Kanun No: 5393, Kabul tarihi 3.7.2005
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Kanun No: 5216, Kabul tarihi, 10. 7. 2005
- Cankalp, Mehmet, "Sporda Yönetim ve Organizasyon," Nobel Yayın-Dağıtım, Ankara-2002.
- Çoban, Bilal, Yetim, Azmi, "Belediyelerin Spora Yaklaşımları," içinde, "Sporda Sosyal Alanlar:Seçme Konular-1" (Ed. Fikret Ramazanoğlu), Bıçaklar Kitabevi,Ankara-2004.
- Doğu, Gazanfer, Kesim, Ümit, Sivrikaya, Ömer, "Belediyelerin Sporla İlgili İşlevleri: Düzce Belediyesi Örneği," Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 11, Sayı 2 Nisan 2002.
- DPT, " Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları," Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara-2000.
- Erdemli, Atilla "Yerel Yönetimler ve Spor," F:\yerelspor\Radikal-online - Yazarlar - Yerel yönetimler ve spor.htm, 20. 01. 2007
- Erkal, Mustafa, Güven, Özbay, Ayan, Dursun, "Sosyolojik Açından Spor," Der Yayınları, Genişletilmiş 3. Basım, İstanbul-1998.
- Fişek, Kurthan, "Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünyada ve Türkiye'de Spor Yönetimi, AÜ SBF Yayınları, Ankara-1982.
- İl Özel İdaresi Kanunu, Kanun No: 5302, Kabul tarihi 22.2.2005
- İnan, Atilla, "Spor Kulüplerine Yerel Yönetimlerce Yardım Yapılması," Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, Mart 1994.

⁷⁰ DPT, a.g.e., s. 77

⁷¹ AK Parti İstanbul İl Başkanlığı, "Belediye Yönetimi ve Belediyecilik," İstanbul, 2004, s. 173-174

- İstanbul Anadolu Yakası Belediyeleri, "İstanbul ve Anadolu Yakası Spor Dosyası:Problemler&Çözüm Önerileri," İstanbul-2000, Rapor No: 2.
- Kahraman, Atif, "Osmanlı Spor Tarihi," Osmanlı Devletinde Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları: 1697, Başvuru Kitapları: 27, Ankara- 1995
- Kaya, Erol, "Sunuş," Pendik Toplantıları 9, " Yerel Yönetimler ve Spor: Olimpiyat Ruhunun Yerleşmesi ve Amatör Sporun Gelişmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü, 15 Ocak 2004.
http://www.pendik.bel.tr/documents/custom/PT_9%20YEREL%20YÖNETİMLER%20VE%20SPOR.pdf; 20. 01. 2007
- Meydan Larousse, Büyük Lügat ve Ansiklopedi, 18. Cilt.
- Orta, Lale, "Belediyeler ve Spor," Yerel Yönetimler Kongresi: Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, 3-4 Aralık 2004, Çanakkale.
- Öngel, Hasan Basri, "Türk Kültür Tarihinde Spor," Kültür Bakanlığı Yayınları/2564, Ankara-2001.
- Özdemir, Ahmet, "Belediyelerin Spor Kulüplerine Yaptıkları Yardımlar," İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı 641, Mart-1999.
- Ramazanoğlu, Fikret (Ed.), "Sporda Sosyal Alanlar:Seçme Konular-1, " Bıçaklar Kitabevi, Ankara-2004.
- Rüzgar, Hasan, "Sporda Devletin Önemi", İller ve Belediyeler Dergisi, Ağustos 1996, Sayı 610.
- Rüzgar, Hasan, "Yerel Yönetimler Gençlik ve Spor," İller ve Belediyeler Dergisi, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002.
- Rüzgar, Hasan, "Çankaya Belediyesi ve Spor," İller ve Belediyeler Dergisi, Yıl 50, Kasım 1994, Sayı 589, s. 485-486
- Sivrikaya, Ömer, " Belediyelerin Sporla İlgili İşlevleri(Düzce Belediyesi Örneği)," Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu, 2000.
- Sunay, Hakan, "Türkiye'de Sporun Yaygınlaşması," Milli Eğitim Dergisi, Temmuz, Ağustos, Eylül,, 2000, Sayı 147, <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm>
- Şenyurt, İlhami, "Yerel Yönetimlerde Spor Pazarlaması," Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.
- Üçışık, Fehim, " Türk Spor Yönetimindeki Gelişmeler ve Değerlendirilmesi," Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu Bildirileri, 15-16 Mart 1990, Ankara.
- Yalkın, Yusuf, " Sporun Gelişmesinde Önemli Bir Unsur Olarak Yerel Yönetimler," İller ve Belediyeler Dergisi, Haziran 2001, Sayı 667.